Randers Realskole
125 år

Randers Realskole
125 år

JUBILÆUMSSKRIFTET 1994

Redaktion:
B. Wallberg-Andreasson

Skolens Logo:
Karen Lund Hansen

Skolens ledelse:
Formand for skolens repræsentantskab:
Gert Mogensen

Formand for skolens bestyrelse:
Aage Christensen

Skolebestyrer:
Per Braae

Viceinspektør:
Karsten Pedersen

Tryk: Provinsforlaget a/s, Randers

Forord

»De higer og søger – i gamle bøger« har været ledetråden i arbejdet med dette jubilæumsskrift i anledning af, at Randers Realskole fylder 125 år. Gamle årsskrifter og gulnede papirer har givet stof til en historisk beretning om skolens liv – og gamle fotos er fulgt op af billeder fra skolen i 1994.

En varm tak til alle bidragyderne til skriftens artikler. Deres engagement og levende interesse for skolens liv i fortid og nutid har gjort arbejdet til en fornøjelse.

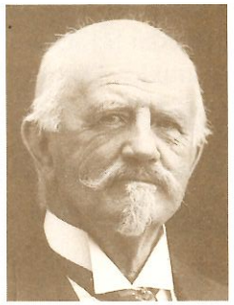
En særlig tak til overlærer Hans Barslund for hans arbejde med at skaffe historiske oplysninger samt korrekturlæsning, både hvad form og indhold angår.

B. Wallberg-Andreasson

Indhold

Forord 5
Skolebestyrere ved Randers Realskole 6
Skolens historie gennem 125 år 7-26
Den gamle realskole på Lille Torv
Barndomsoplevelser ved Jørgen Harbo 27-30
Cyklede 15 km til skole. Elev årgang - 36 31-34
Skolen lærte mig at sætte grænser. Elev fra årgang - 66 35-38
Den gamle degn fortæller 39-42
Billedkavalkade 43-48

Skolebestyrere ved Randers Realskole

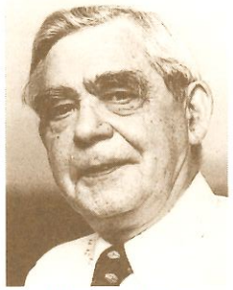

Cand.jur. H. St. Helms
1869-1879

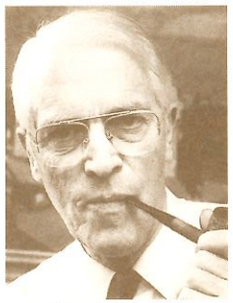
Skiftende skoleledere:
Cand.phil. Barfoed,
cand.pharm G. Klepsh.
H. Jensen,
Kr. Pedersen,
1879-1898.

C. Christensen-Dalsgaard
1898-1940

Johannes Harbo
1940-1977

Svend Pedersen
1977-1984

Per Braae
1984-

Randers Realskoles historie gennem 125 år

Grundlæggeren af Randers Realskole var i flere henseender en mærkelig mand, hvis livsskæbne ikke var helt almindelig. Det var cand. jur. H. St. Helms, en broder til digteren og skolemanden Johannes Helms.

Han var en administrativ dygtighed, en repræsentativ personlighed, der passede til Randers-egnen som hånd i handske. Derfor gik alt også tilsyneladende let for ham, og hans gerning lykkedes og trivedes i fuldt mål i Randers by.

Ved sin bortrejse fra byen fik han i skolens årsskrift følgende afskedsord: »Skolen har i år mistet sin mangeårige bestyrer, hr. cand.jur. Henrik Steffen Helms, R. af D., som er rejst til København for dér at begynde en lignende virksomhed«.

Han kom til Randers i året 1869 for at overtage en mindre skole på ca. 30 elever. Omtrent samtidig var de herrer cand.phil. Barfod og lærer Væde begyndt at opbygge en anden realskole; men da Helms indså, at to private realskoler ikke ville kunne bestå side om side her i byen, trådte han i underhandling med ovennævnte herrer, og det lykkedes at få en overenskomst i stand, ifølge hvilken de to herrer trådte ind som lærere i hans skole, idet de med vedkommende forældres samtykke berigede skolen med henved 30 elever. Randers private Realskole kunne således efter yderligere tilgang i sommeren 1870 begynde at arbejde med 84 elever.

Helms var en nidkær og ildfuld skolemand, der med liv og sjæl gik op i sin gerning. Han havde stor omhu for den enkelte elev, det bedste forhold til skolens lærere og påkaldte stedse forældrenes støtte i skolens arbejde.

I omhyggeligt udarbejdede »Indbydelsesskrifter« henvendte han sig til hjem og offentlighed, gav nøjagtige oplysninger om skolens elever og lærere, de gennemgåede pensa, senere eksamensopgaverne. Men ved siden heraf var der ofte bidrag til almen oplysning samt uddrag af taler holdt ved translokationer.

Det ses af programmerne, at Helms var en striks skolemand, der holdt på daglige karakterer i skolen samt legemlig revselse, hvilket af og til bragte konflikter med hjemmene.

Skolen opnåede hurtigt eksamensret samt tilskud fra Randers by og amt. Da elevtallet under en såkaldt energisk ledelse voksede stærkt, måtte der skraffes nye lokaler. I 1874 erhvervedes ejendommen på Lille Torv, nuværende Østervold 1. Her indrettedes 5 undervisningslokaler samt en gymnastiksal.

Af årsberetningen fra 1874 ses, at skolepenge beløb sig til fra 2 til 4 rigsdaler pr. måned samt 2 rigsdaler pr. år i brændselsgebyr.

I sommeren 1878 overdrog Helms skolen til S. C. Barfod og G. Klepsch, som senere afstod den til H. Jensen og Kr. Pedersen.

Ingen af disse ledere havde ret greb på det sammensatte og ingenlunde lette arbejde at lede en privat realskole. Trods stærk vækst i byens indbyggerantal og til trods for, at der nu også optoges piger, faldt elevtallet, de forskellige tilskud gik tabt, og eksamensresultaterne blev mere og mere kummerlige.

Først med århundredskiftet ved skolebestyrer C. Christensen-Dalsgaards overtagelse af skolen i 1898 kom der på ny opgang. I løbet af få år var elevtallet fordoblet for senere at nå op i nærheden af 300. Som følge heraf blev der hurtigt pladsmangel, og i 1902 blev der bygget en etage på skolebygningen på Lille Torv. Klasseantallet blev herved fordoblet og portnerbolig indrettet.

Sidst i tyverne blev skolen yderligere moderniseret ved tilbygning af en sidefløj, hvorved det blev muligt at skabe hygiejniske forhold, der svarede til tidens krav.

I én henseende lignede Christensen-Dalsgaard og Helms hinanden – de lagde al deres kraft og energi ind i arbejdet for skolen, men vejene, de gik, var vidt forskellige.

Der var tre spørgsmål, som optog Christensen-Dalsgaard meget: afskaffelse af daglige karakterer, af legemlig revselse i skolen samt indførelse af

Prælimincereksamen på Randers Realskole 1907.

I en pamflet om pryglestraffen i danske skoler skrev C. Christensen Dalsgaard bl.a.:

(Vi bringer teksten på følgende side)

Saa længe jeg endnu anvendte legemlig Straf i min Skole, var jeg anset for en Lærer, der aldrig slog, og det hændte adskillige Gange, at Forældre henvendte sig til mig med Bøn om at give deres Børn en Dragt Prygl, hvad jeg naturligvis i saadant Tilfælde nægtede. I Alvor lagde jeg Pryglene bort og gav Børnene Beskyttelse i et udtrykkeligt Forbud, og se, fra samme Øjeblik gik der de vanvittigste Rygter om, hvor skammeligt jeg nu mishandler Børnene, Rygter, som Offentligheden nu for ganske nylig har set et par Kommunelærere gøre sig Flid for at puste til og i det hele gøre en besynderlig Brug af. Det er ret, som om de ikke paa nogen mulig Maade kan tænke sig et frit og hyggeligt Samliv i gensidig Tillid mellem Lærer og Elev i en Skole, hvor al Legemsrevselse vilde være saa meget mere meningsløs, som den er ganske unødvendig.

Dette indgyder ikke stor Tillid til Lærernes Interesse i at komme af med Pryglestraffen.

Men lad os forlade disse Betragtninger for at holde os til det eneste faktiske Tal, som foreligger, nemlig det, at der „i Fjor uddeltes ikke over 12.800 Afstraffelser med Rotting af et Spanskrør i kjøbenhavnske Kommuneskoler", en Udtalelse af Kultusminister Appel i den danske Rigsdag i Efteraaret 1911.

Rotting 12.800 Gange! Hvad vil nu det sige?

Hvis hver Afstraffelse antages at vare ca. 7 Minutter, saa anvendes der i Kjøbenhavns Kommuneskoler ca. 90.000 Minutter eller 1500 Timer af Undervisningstiden til at uddele Prygl. 1500 Timer er 250 Skoledage = et Skoleaar. Hvis altsaa én Lærer skulde uddele alle disse Prygl, saa maatte han dertil bruge hele Skoleaaret, begynde hver Dag, naar det ringer ind om Morgenen, og først lægge Stokken, naar Skoleklokken slutter Dagen.

Ikke sandt, der hører nogen Dristighed til at paastaa, at der ikke prygles i danske Skoler, eller at Pryglériet i Skolen er en dødssyg Mand!

Man sammenligne hermed det Postyr, der rejstes i den danske Rigsdag for nogle Aar siden, fordi man ved Liv vilde tilstede, at de allergroveste Forbrydere skulde kunne faa Rotting ganske undtagelsesvis.

Alle Mennesker er jo ikke lige følsomme over for menneskelige Lidelser og menneskelig Smerte; men Sandheden lader sig ikke holde nede, og Sandheden er den: Der prygles i danske Skoler, men hvor meget eller hvor lidt, er der desværre ingen, der ved.

Siden jeg rejste Spørgsmaalet om Prygls Afskaffelse i danske Skoler, har jeg været Genstand for megen nærgaaende personlig Forfølgelse fra visse Lærerес Side baade aabenlys og ad Krogveje, men det er jo af saa ganske underordnet Betydning i Sammenligning med Muligheden for at kunne bidrage til at fri danske Skolebørn og danske Lærere for det hæslige Mareridt, som Pryglene i Skolerne er. Jeg ved, at Afskaffelsen af Prygl i Skolen vil gavne vort Land og vort Folk, og jeg tror, at jeg nu er en af mange, der vil arbejde for at naa Maalet.

I Morgen skal jeg afslutte med nogle korte Bemærkninger om den førte Forhandling og om Skolemødet paa Fredag.

Randers Realskole, 20. Septbr.

Christensen-Dalsgaard

direkte samarbejde mellem hjem og skole. Det lykkedes ham at gennemføre dem alle, men ikke uden betydelig modstand fra forældrenes side.

Legemlig revselse blev her på skolen officielt afskaffet den 21. april 1904. Skolens bestyrer indledte et forældremøde med at meddele, at lærerne var blevet enige om officielt at afskaffe prygl i skolen og at meddele denne beslutning til eleverne. Dette affødte en ret stærk debat med mange indlæg – for og imod – men resulterede i forældrenes godkendelse.

For at opnå det bedste arbejdsklima på skolen samt de bedste resultater for eleverne indførtes lærermøde hver fjortende dag, hvor man drøftede den daglige arbejdsgang samt de problemer, der altid vil være hos nogle elever. – For at løse elevproblemer på bedst mulige måde enedes man om, at klasselærerne én gang årligt skulle aflægge besøg i hjemmene. Dette var en pædagogisk gevinst for lærerne, idet en personlig samtale samt kendskab til miljø ofte løste et problem til barnets fordel.

– I skolens årsberetning fra 1943-44 finder vi denne lille beretning: – Under en jubilæumsfest for skolens bestyrer, da han havde været ved skolen i 25 år, besluttede nogle begejstrede gamle elever at samle alle gamle elever i en forening »Randers Realskoles Samfund«.

Skolen var naturligvis glad for dette foretagende og støttede det af al magt, bl.a. ved at give plads for sammenkomster og ved at overlade nogle sider i årsprogrammet til udtalelser fra gamle elever.

I begyndelsen gik arbejdet godt, og der fremkom gode bidrag i programmet, både spøgefulde og dybt alvorlige. Som prøve anføres følgende:

Bedstefar

En Dag i Foraaret 1910 kom der ind i Skolegaarden en ældre Herre, som blev modtaget af vor Skolebestyrer. Vi spekulerede paa, hvem det mon kunde være – han saa saa rar ud, og hans Øjne straalede af Glæde over at se alle os Børn tumle os i Leg. Men Gaaden skulde snart blive løst. – Frikvarteret var forbi, og vi kom op i vort Klasseværelse. Skolebestyreren kom og med ham den fremmede Herre, der blev præsenteret som »Bedstefar« – kort og godt. Hvor var det betegnende. Han var ikke alene Bedstefar for Skolebestyrerens Drenge, men han blev Bedstefar for alle os, der gik i Randers Realskole.

Naar vi i Frikvarteret kom ned i Skolegaarden, kom Bedstefar ogsaa, og vi flokkedes da om ham for at faa et Haandtryk eller et Smil. Altid havde han et venligt Ord til os – altid et Smil, altid i godt Humør. Aldrig kom man forgæves, – han havde altid noget at give, en venlig Opmuntring, et oplivende-fortroligt Glimt i de milde Øjne.

Naar Bedstefar var paa Besøg, kom han paa Skolen hver Dag. Stor var Glæden den Dag, Bedstefar ankom, og stor var Sorgen, naar Bedstefar igen drog af Sted. Thi hvem skulde kunne afløse ham? Hvor var det dejligt i Timerne, naar Bedstefar sad inde hos os.

Naar vi var blevet afhørt og havde klaret vor Opgave godt, saa vi uvilkaarligt over på Bedstefar. Vi skulde og maatte have hans anerkendende Nik og Smil, – saa var alt godt.

Hvor vi dog elskede ham.

Jeg antager, at Bedstefar dengang var op mod de halvfjerds, og man skulle jo synes, han var for gammel til at sidde paa Skolebænk. Men nej, Bedstefar var ikke for gammel til at lære mere. Pludselig stillede han i en Tysktime med sin Lærebog, fulgte siden alle vore Tysktimer og lærte paa denne Maade og ved Selvstudium det tyske Sprog. Senere lærte han paa samme vis Engelsk. Hvor var det egentlig beundringsværdigt. Han var en Mand med Energi og Vilje.

Saaledes var Bedstefar. – Nu er Bedstefar ikke mere, men hans Minde vil leve iblandt alle os, som kendte ham, saa længe vi lever.

Stykket er underskrevet Aargang 1913, men det går vist an nu efter så mange års forløb at røbe, at det stammer fra fuldmægtig Ellen Hammershøjs varme hjerte og trofaste sind.

I 42 år var Christensen-Dalsgaard leder af Randers Realskole, og når det lykkedes for ham at oparbejde skolen og give den anseelse, så skyldes dette, at han var opfyldt af kærlighed til sit arbejde og havde store pædagogiske evner. Mange elever havde en god og rig skoletid, som de mindes med glæde, mange opnåede smukke eksamensresultater og derigennem gode livsstillinger, og den del, der efter endt skoletid søgte råd og bistand, gik aldrig forgæves.

På samme måde, som han forstod at vække elevernes glæde og lyst ved arbejdet i skolen, lykkedes det for ham at give lærerne arbejdsglæde og arbejdsiver. Frisindet, som skolebestyreren altid var, greb han ind mindst muligt; han lod læreren bære det fulde ansvar alene, ventede med sin dom, indtil han så resultatet – var dette ikke tilfredsstillende, var pågældende ikke ønsket på skolen.

Har Christensen-Dalsgaard ydet meget – skabt glæde og taknemlighed hos mange – gennem sit virke i 42 år, så har skolen gensidigt returneret, givet Christensen-Dalsgaard tilbage med renter. Det ses af hans sidste translokationstale, hvor emnet var »om glæder«, og hvor han til slut udtaler,

at den sidste og ingenlunde ringeste glæde er den at overgive skolen til en gammel elev og medarbejder gennem 11 år.

»Denne gamle elev er skolens nuværende bestyrer, elev på skolen i 1922 og 23, ansat som lærer 1. december 1929, inspektør 1937 og bestyrer 1940,« fortæller Johannes Harbo i skolens årsskrift fra 1969 og fortsætter: »Kriseårene i trediverne kunne mærkes på skolens elevtal – og det var ikke uden betænkelighed, jeg købte skolen i 1940. Valget stod for mig mellem fast ansættelse i offentlig skole, Assens på Fyn, eller køb af Realskolen. Bestemmelsen skulle træffes fra dag til dag – skulle man vælge sikkerhed eller vove sig ud på risikoens overdrev. Tiderne så mørke og truende ud. Valget kendes – dog var der advarende røster – man sagde i 40: »du har givet for meget« – i 45: »du har fået det hele foræret«. Trods krigsår var tiden med skolen – vækst i elevtal fra år til år, fra 121 i 40 til 349 i 49, hermed var tallet blevet så stort, at »Lille Torv« ikke kunne rumme flere; da indmeldelserne stadig oversteg dimittendernes antal, måtte en form for udvidelse søges. Denne mulighed kom, da tidligere la Cours skole på Tøjhushavevej stod tom i forsommeren 1949. Lejemålet opnåedes og gav plads for øget tilgang. Maximum nåedes i 1958 med 840 elever.

Når elevtilgangen var så stærk på 18 år, er der to faktorer, der må fremhæves. For det første de unormale år i fyrrerne og for det andet en udtalelse ved 100 års-jubilæumsfesten af formanden for Danmarks Realskoleforening: »Du har haft særligt held til at vælge gode og dygtige medarbejdere«.

Da amtsplanlægningen vedrørende skolebyggeri opstod i halvtredserne, tilbød jeg – efter forhandling med lærerne – kommunerne skolen som overbygning for eksisterende 7-klassede skoler under den form, de måtte ønske.

13 af de 42 kommuner, der sendte børn til skolen, tilsluttede sig tanken og dannede den selvejende institution, Randers Realskole.

Man købte »Fabersvejens skole« af Randers kommune og byggede en fløj til, så skolen kan imødekomme tidens krav af i dag.

Elevtallet er d.d. 782, hvoraf 22 fra 7. årgang, resten fordelt på 8., 9. og 10. årgang.

Det store elevtal i overskolen giver god udnyttelse af 58-loven, idet man med god fordelingskvotient kan differentiere undervisningen, derved imødekomme valgønsker og gennem holddeling give mulighed for eksamensresultat på ønsket niveau.

For at placere elverne på bedste måde i en sådan skoleform indhentes så mange oplysninger som muligt fra den afleverende skole – interesseområde, evner og anlæg, standpunkt samt miljø. Ud fra udtalelse og samtale vej-

ledes den enkelte – og får til en vis grad medbestemmelsesret i fagvalg og niveauplacering. – Samtale og rådgivning med eleverne gentages i hvert skoleår, og det er vort indtryk, at elevernes indsats og interesse øges herigennem, at lærernes kendskab til eleverne bliver større – og følgelig skaber større arbejdsglæde.

Skolens opgaver vokser fra år til år – indsatsen for at leve op til kravene øges, men privatskolens frihed giver god mulighed herfor.

Ønsket for Randers Realskole ved indgangen til dens nye århundrede skal være, at den må være evig ung – må føle sig som tjener i samfundet – føle berigelsen ved at være og ved at give – først liv – så undervisning«.

– Efter 37 år som leder af Randers Realskole overlod Johs. Harbo i 1977 ledelsen af skolen til sin mangeårige nære medarbejder, viceinspektør Svend Pedersen. I forbindelse hermed havde årsskriftet en samtale med Johs. Harbo, hvor han blev spurgt ud om sit mangeårige samliv med Randers Realskole.

Hvad er egentlig hemmeligheden bag den succes, du har haft med Randers Realskole, Harbo?

– Succes'en har nok blandt andet ligget i de krav, jeg har stillet til eleverne – og herigennem indirekte forældrene – samt den disciplin, jeg har ønsket skulle være på skolen. Den, man elsker, tugter man, siger man jo – den disciplin, jeg taler om her, er altså noget helt andet end kadaverdisciplin.

En ting, der også har betydet meget, er, at jeg har stillet mig til rådighed for såvel elever som forældre alle døgnets 24 timer. Chefen skal altid være til at få i tale, min dør har aldrig været lukket, når nogen har ønsket at tale med mig, heller ikke selv om det har været midt om natten. Det skaber tryghed i forældrekredsen, at man altid kan komme til at tale med skolens leder, når der er et eller andet, der brænder på.

– Jeg har, fortæller Harbo videre, gennem de folkelige foredrag, jeg især i 40'erne og 50'erne holdt i Randers-egnens forsamlingshuse, haft en god kontaktmulighed på det personlige plan til forældrekredsen, hvilket naturligvis også har været med til at gøre skolen kendt. Jeg glæder mig i øvrigt over det forbilledlige samarbejde, vi har med forældrene, mødeprocenten ved forældremøderne har altid været og er stadig meget høj. Det er til meget stor støtte for skolen og det daglige arbejde at vide, at så mange forældre bakker vort arbejde op.

Når undervisningen i mange tilfælde er lykkedes så godt, er en væsentlig årsag nok at søge i den frihed, lærerne har haft i undervisningen samt lærernes indflydelse på planlægningen i de forskellige faser. I samme forbindelse kan jeg også nævne karaktergivningen, der skal være så ærlig, at forældrene og eleverne kan regne med, hvad der står på papiret. En privatskole bør ikke leve af høje karakterer, men af ærlighed ...

– Du har engang sagt, at hvis man vil være lærer ved en privat skole, må man gå ind for den private skoles idé. Hvordan opfatter du »den private skoles idé?«

– Der er to islæt i disse ting. For det første drejer det sig om den indstilling, man har til sine medmennesker. Ens livsrigdom er betinget af, hvad man er for sine medmennesker, og man kan kun være noget for dem, hvis man opfatter sig som deres tjener. Altså ikke noget med, at skolen (elever og forældre) er til for lærernes skyld, men det omvendte må være tilfældet. Den største belønning, man får ved en praktisering af denne livsindstilling, er en indre tilfredsstillelse.

I denne forbindelse vil jeg også gerne nævne, at jeg ikke på nogen måde har villet missionere over for eleverne. Vi skal ærligt give en sober, kvalitetspræget undervisning – stille muligheder op for eleverne og så lade dem selv vælge, hvilke livsstandpunkter de vil tage, når de er blevet gamle nok.

Den anden ting, jeg vil nævne, når jeg taler om min »privatskole-idé«, er, at skolens økonomiske forhold må være i orden. Det lyder måske ikke så »ophøjet« at tale om penge, når vi taler om ideer, men en privatskole er også en slags forretning, der skal køre rundt. Har man ikke økonomisk frihed, kan man ikke yde den service, man gerne vil over for hjemmene, man kan ikke indfri det idealistiske, hvis den økonomiske side af sagen ikke er i orden.

Man skal ikke være bange for at forlange skolepenge, når man leverer varer for pengene. Også i denne situation gælder det, at varens værdi er bestemt af prisen. Lad mig i denne forbindelse understrege, at jeg altid gerne har villet, at min skole skulle være en »folkets skole«, derfor er det mig

en stor tilfredsstillelse, at vi er så velfunderede på Randers Realskole, at vi kan forhindre en økonomisk slagside.

Det var i en brydningstid for skolen, Svend Pedersen overtog ledelsen. Folketinget havde et par år forinden vedtaget en ny skolelov, der stillede store krav til skolernes ledelse og lærere. Nøgleordet for skolens fremtidige virke blev samarbejde på mange planer, mellem forældre og lærere, mellem elever og lærere og ikke mindst mellem lærerne indbyrdes.

Det lykkedes for Randers Realskole under Svend Pedersens dynamiske ledelse at fastholde og udbygge sin position som Danmarks største privatskole. Elevtallet steg fortsat, og på et vist tidspunkt havde skolen næsten 1000 elever.

Ændringerne i samfundet, ikke mindst de teknologiske, stillede krav til skolerne om udbygning og ikke mindst om indretning af nye lokaler. I løbet af 80erne indviedes to nybygninger på ca. 800 m², hver med nye faglokaler og klasseværelser.

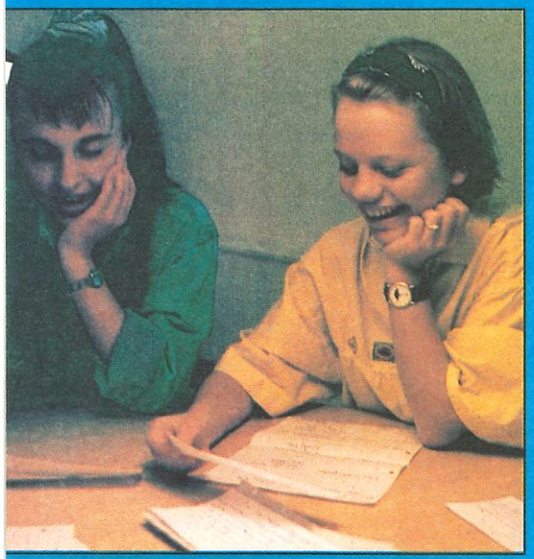
Og i 1987 indviedes en ny idrætshal ved skolen. Ejeren af hallen er »Randers Real Idrætshal«, som er en selvejende institution, og skolen har brugsret over hallen. Blandt initiativtagerne til hallen var også skolens støttekreds.

Nu også 4. klasse
fra 1. aug. 1993

RANDERS REALSKOLE
RANDERS REALSKOLE
FOR FREMTIDEN

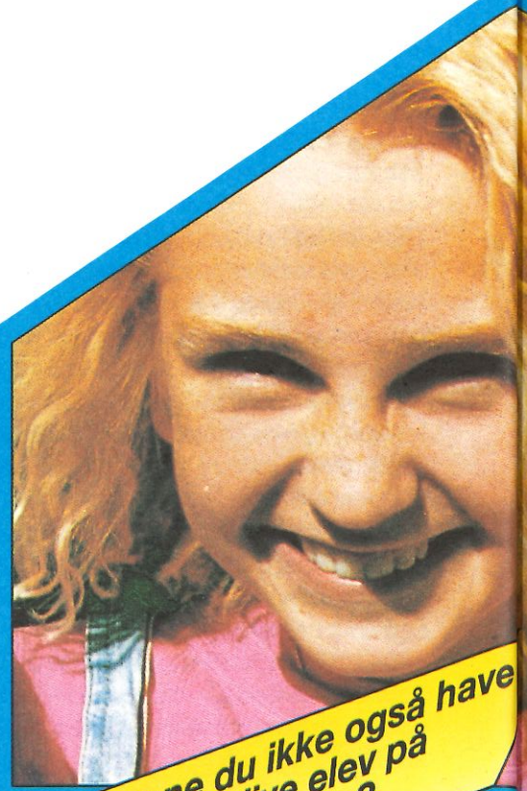
Det er en skole, hvor vi lærer at bruge

....vores hoved

....vore hænder

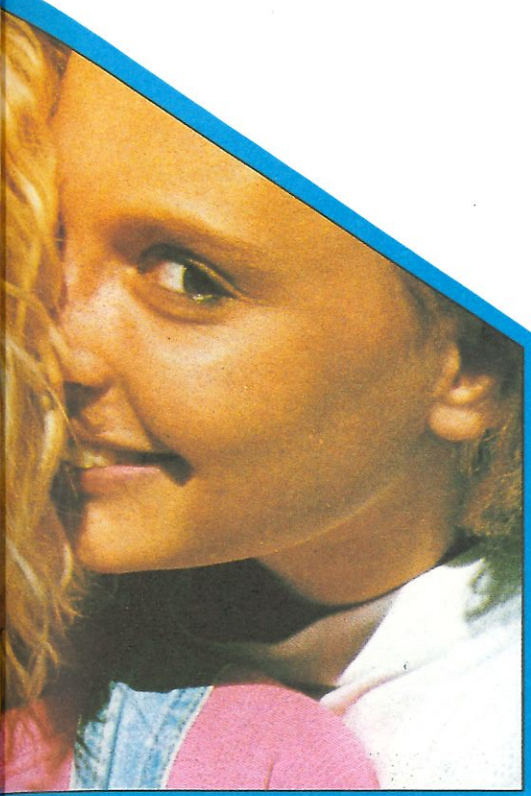

Kunne du ikke også have lyst til at blive elev på Randers Realskole?

....og vores krop

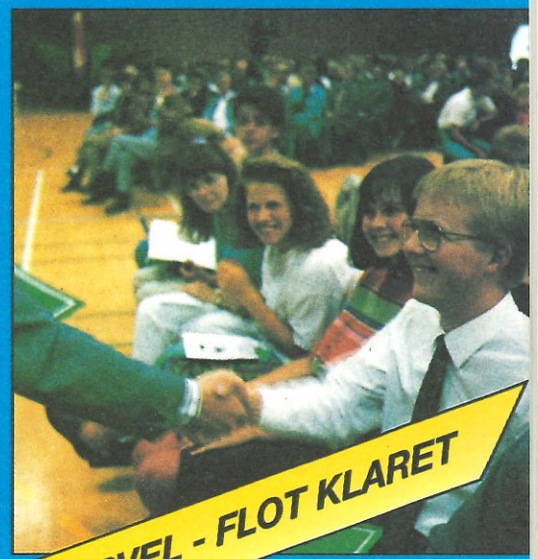

Vi går på en stor skole, og netop derfor lærer vi meget om at tage hensyn til og arbejde sammen med andre, og vi vil også sige

VELKOMMEN TIL DIG

Afslutning på nogle lære- og udbytterige år.

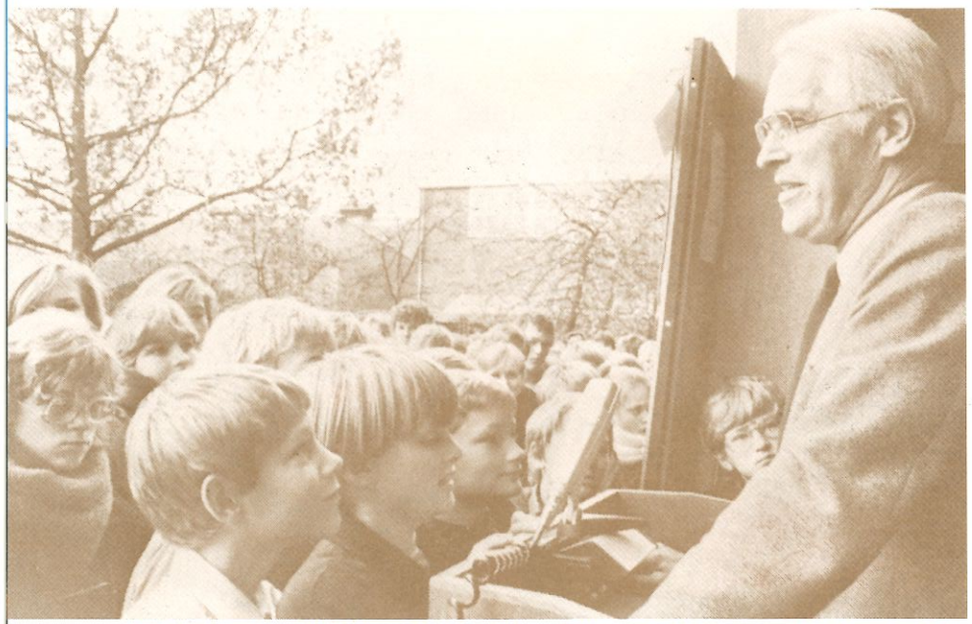
FARVEL - FLOT KLARET

VIL DU VIDE MERE?

Vi sender dig gerne flere oplysninger om 4.-10. klasse.

Henvend dig blot på:

Randers Realskole
Fabers Allé 3
8900 Randers
Tlf. 86 42 36 76
Fax. 86 42 16 96

I strålende sol tog alle skolens elever afsked med SP i skolegården og sagde ved samme lejlighed goddag til skolens nye leder Per Braae. (Foto: Amtsavisen)

Selv om de overenskomster, Randers Realskole havde haft med omegnskommunerne efterhånden hørte op, betød dette ikke en nedgang i elevtallet. Det lå fortsat stabilt, ikke mindst takket være en kraftig udbygning af 10. klasserne, der blev en frivillig overbygning til den 9. klassede skole med kursusdelt undervisning, der blev indført ved den omtalte nye skolelov.

I 1993 ændredes skolens struktur med indførelse af 4. klasse, hvorved skolens ledelse håbede yderligere at stabilisere skolens indflydelse i lokalsamfundet.

Et særkende for skolen i 70'erne og 80'erne var den store udadvendthed både i forhold til samfundet og i forhold til den store verden. Også på Randers Realskole var der i disse årtier en stor rejseaktivitet, både i idrætssammenhæng og i forbindelse med almindelige samfundsrelaterede skolefag.

Friskoleloven er udtryk for ægte demokratisk frihedstradition

I 1984 trådte skolebestyrer Svend Pedersen tilbage som skolens leder efter 42 års tro tjeneste for sin skole. I en afskedssamtale med årskriftet fortalte Svend Pedersen om, hvorfor vi i Danmark mener, der er behov for både private og offentlige skoler.

– Den tidligere formand for skolens bestyrelse, borgmester Henning Nielsen, udtalte for et par år siden, at der i et demokratisk samfund som det danske er behov for både private og offentlige skoler. Hvorfor egentlig det? I andre lande, der også må siges at være demokratiske, har den private skole slet ikke den stilling, den har i Danmark.

– Ja, siger Svend Pedersen, jeg tror nu, vi skal tilbage til Grundtvig og Kold. De skabte en skoleform, der var typisk for Danmark. Højskolebevægelsen, der bredte sig både til landbefolkningen og arbejderbefolkningen, skabte grobund for de senere ungdomsskoler og private grundskoler og realskoler. Alt dette var udtryk for en speciel dansk form for frihed, som jo også er udtrykt i grundloven i paragraf 76, der taler om skolefrihed som en ret, befolkningen har. Folkeskolen og de private skoler har trivedes side om side lige siden, og det er en lykke for det danske demokrati. Så sent som i loven for frie grundskoler i 1978 blev denne enestående skolefrihed endnu engang bekræftet, altså også den frihed det indebærer til at have holdningsprægede skoler. Således som udviklingen har formet sig indtil nu, må vi sige, at den private skole er for alle samfundsgrupper på tværs af politiske og sociale skel.

– Hvordan klarer den private skole sig i disse spare- og nedskæringstider?

– Besparelserne er naturligvis mærkbare for alle skoler, offentlige som private. Nogle private skoler, hvor elevtallet ikke er så højt, mærker nedskæringerne mere end skoler med stort elevtal. Men jeg kunne ønske, fortsætter Svend Pedersen, at kommunalpolitikerne rundt i landet ville vise lidt mere udsyn og fremsyn, end tilfældet ofte er. Den lovgivning om skolefrihed, der er omtalt, må det bestemt være i kommunalpolitikernes interesse at tilgodese, hvilket vil sige, at de økonomiske dispositioner, man foretager, afvejes i lyset af de krav, loven om skolefrihed stiller. At dette også er et vælgerønske i vide kredse, bør politikerne nok notere sig...

– Hvad har omgangen med børn betydet for dig personligt i de mange år, du har været lærer?

– Børn er, som de altid har været, dejligt livsbekræftende... der har aldrig været en dag, jeg ikke har glædet mig til. Det siger mere end mange ord. Den tvungne tilbageholdenhed, der kendetegnede børn i 40'erne og 50'erne, er afløst af en mere fri og åben væremåde, og det er så de voksnes pligt at sætte naturlige grænser for elevernes adfærd, således at de stadig opdrages til at føle ansvar over for deres arbejde og over for kammerater. Vi må som skole prøve at leve op til den respekt og tillidsfuldhed, som børnene har et naturligt behov for at vise. I den kriseperiode, Danmark gennemlever, både samfundsmæssigt, økonomisk og socialt, har børnene det ikke nemt. Vi er derfor glade for, at vi har mange bevidste forældre, som kan støtte læreren i hans arbejde. Børn er nemlig som oftest både positive og videbegærlige og er i besiddelse af en livslyst, som kan smitte af på læreren.

Skolens nye leder, viceinspektør Per Braae, har en lang fortid på skolen, både som elev og som lærer. Ved tiltrædelsen i 1984 understregede han, at han agtede at videreføre skolen efter den kurs, der er afstukket, dels af en mangeårig tradition, dels af forældrekredsen og bestyrelsen samt af den tidligere ledelse.

Hvad skolen står for, er kortest og bedst udtrykt i skolens formålsparagraf, som har sin faste plads i årsskriftet, og som alle elever og forældre bliver gjort bekendt med, og som alle lærere har tiltrådt.

Skolens formålsparagraf

Det er Randers Realskoles formål at drive en privat grundskole med tilknyttet 10. klasse samt børnehaveklasse efter de til enhver tid gældende regler for denne skoleform.

Skolen forpligter sig til at give en undervisning, der mindst står mål med,

hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. På 8.-10. klassetrin skal undervisningen tilrettelægges sådan, at eleverne kan indstille sig til folkeskolens afsluttende prøver i de enkelte fag på samme klassetrin og på samme vilkår som i folkeskolen.

Randers Realskole er ikke retningspræget, men i overensstemmelse med det kristne livssyn søger skolen i det daglige arbejde og samvær at fremme elevernes forståelse af egne forpligtelser over for andre, at lære dem at vise respekt for andres egenart og personlige værdighed, at styrke deres ansvarsfølelse, at fremme en positiv holdning til arbejde, at stille krav til dem om udnyttelse af givne evner og anlæg og give dem frihed til at udvikle sig til selvstændige og harmoniske mennesker.

Til støtte for gennemførelsen af disse mål vil skolen fortsat søge at skabe de bedst mulige rammer for sit virke, at tilbyde en målrettet og engageret undervisning og at videreføre og styrke et positivt samarbejde mellem elever, lærere, ledelse og forældre.

Enhver, der søger ansættelse som lærer eller leder ved Randers Realskole, må kunne tilslutte sig denne målsætning, og forældre, der ønsker deres barn optaget som elev på skolen, må ligeledes gøres bekendt med denne.

Skolebestyrer Per Braae

I en samtale med jubilæumsskriftet fortæller Per Braae om, hvordan han er opvokset i og med skolen, således som den var for mange år siden, og således som den har udviklet sig. – Jeg har selv været elev på realskolen, og jeg har været lærer i mange år, inden jeg kom med i skolens ledelse, siger han.

– Efter afslutningen af barneskolen forlod jeg realskolen for at gå på gymnasiet og derefter på seminariet. Men da jeg vendte tilbage til skolen efter disse seks år, oplevede jeg, at alt var ved det gamle, tonen på skolen, atmosfæren, holdningen til arbejdet var stadig den samme. Jeg tror egentlig, at den holdning, mine lærere havde, påvirkede mine fremtidsplaner. Deres livsindstilling rummede evigtgyldige værdier, som vi fortsat kan bygge på i skolens daglige liv i vort computerstyrede, pluralistiske informationssamfund i 1994.

– Hvad tænker du særligt på i den forbindelse?

– Jo, siger Per Braae, især på personlighedsudviklingen hos lærere og elever. Ved ros på de rigtige steder styrker man et menneskes selvværd, ligeså ved gensidig respekt for andres individuelle holdninger.

– Er det dit indtryk, at skolens lærere deler denne opfattelse?

– Ja, i høj grad. Vi har en god korpsånd blandt medarbejderne. Alle erken-

der, at tiden ikke er til at træde ved siden af, da udfordringerne i dagens skole er så enorme. En positiv kritik i en debatsituation er frugtbar og er med til at fremme en ansvarsbevidst og engageret holdning hos os alle. Vi prøver sammen at løse opgaverne og i fællesskab at dele resultaterne.

At stille krav til lærere og elever, at tilgodese andres medbestemmelse og rettigheder og at betone det medansvar, alle har for en fælles helhed, er grundelementer, der aldrig forældes. Disse holdninger er fremdeles med til at fremme den indstilling hos elever og lærere, der kan udtrykkes med ordene: Det er min skole, og jeg er stolt af den.

– Er du tilfreds med de vilkår, vort samfund giver de private skoler at arbejde under?

– Ja, svarer Per Braae, jeg synes, at politikerne giver os en udstrakt frihed til at drive skolen efter vore egne ønsker. Staten blander sig ikke i skolens daglige liv og i den pædagogiske linie, skolen følger, når vi i faglig henseende lever op til de krav, der stilles til de afsluttende prøver i den danske folkeskole.

I økonomisk henseende har vi med vort store elevtal gode muligheder for at leve op til et ønskværdigt niveau med hensyn til bygninger og undervisningsmateriel.

– Der tales undertiden om, at mange børn i vore dage er splittede og rodløse. Hvordan oplever du det »typiske« moderne barn?

– Jeg synes, at de fleste af vore børn er åbne, naturlige og smilende, siger Per Braae. Som regel også imødekommende, når man respekterer dem som de små menneskevæsener, de er. Sandheden er nok en gang imellem, at nogle af dem har det for godt, forstået på den måde, at de er mere forvænte, end godt er. De fleste har deres eget værelse og får en masse materielle behov tilgodeset i deres fritid i langt højere grad, end børn fik før i tiden. Men alligevel synes jeg, at de i almindelighed godt vil »indpasse« sig, når man sætter grænser for dem; og det er jo op til os selv.

– For mange år siden stiftedes en forening, der hed »Randers Realskoles Samfund«. I dag har vi Randers Realskoles støttekreds. Hvordan vurderer du betydningen for skolen af denne forening?

– Først og fremmest fungerer støttekredsens medlemmer som skolens ambassadører udadtil. Som uofficielle repræsentanter, der kan være med til at skabe goodwill for skolen i lokalsamfundet. Støttekredsen giver jævnligt tilskud til særlige formål, hvis man synes, en god indsats bør honoreres.

Ved et par årlige foredrag søger man at samle interesserede forældre, støttekredsmedlemmer og skolens medarbejdere til fælles samvær.

Endelig vælges tre af bestyrelsens medlemmer fra støttekredsen, hvilket kan være med til at skabe en vis stabilitet i skolens ledelse, da man herved sikrer sig mod alt for hyppig udskiftning i bestyrelsen.

– Hvilke tanker gør du dig som skolebestyrer om skolens fremtid økonomisk og pædagogisk op mod årtusindskiftet?

– Heldigis har Randers Realskole en sund økonomi, svarer Per Braae. Derfor har vi råd til at følge med tiden. Når skolen har kunnet gennemføre flere store byggeprojekter, skyldes det en skrap professionel økonomisk styring. Det er lykkedes for skolens ledelse at gøre skolen økonomisk uafhængig – altså selvfinansierende. Denne udvikling må fastholdes i resten af 90erne. Skolen må vedblive at være resultatorienteret, både i pædagogisk og i økonomisk henseende.

Yngre forældre er i dag meget bevidste om, hvad de forlanger af en skole, understreger Per Braae. Derfor må vi være i front med gode undervisningstilbud af høj pædagogisk kvalitet, der samtidig giver børnene gode oplevelser. Kun derved kan vi i fremtiden fastholde de store elevtal, der er den nødvendige forudsætning for skolens fortsatte fremgang.

Wa

Den gamle Realskole på Lille Torv

På et gammelt klassebillede fra 1918 er en klasse med små elever stillet op til fotografering sammen med deres klasselærerinde i et hjørne af skolegården på Lille Torv. Bygningen og muren bag ved børnene minder mest om en saneringsmoden baggård i den ældre boligmasse i 60'erne. Dog ser eleverne forventningsfulde og tilfredse ud, for de er nemlig glade for deres skole. På ovenstående stregtegning af Randers Realskole på Lille Torv, Nørregade 10, ser bygningskomplekset ligefrem indbydende ud.

Hvordan så skolen på Lille Torv egentlig ud, og hvordan udfoldede hverdagslivet sig i disse gamle bygninger, hvor grunden blev lagt til den fremgang, Randers Realskole fik i løbet af det 20. århundrede?

Jørgen Harbo, som i dag er overlærer ved Randers Realskole og blev ansat ved denne i 1960, er ikke i tvivl om årsagen til skolens vækst og fortsatte beståen: Det skyldes tre markante skoleledere, som satte pædagogik og skole før egen forretning! De var idealister!

Disse skolebestyrere, som ejede skolen, var H. St. Helms (1869-1898), C. Christensen-Dalsgård (1898-1940) og min far Johannes Harbo (1940-1977), siger Jørgen Harbo.

Tilliden og respekten mellem hjem og skole var så stor, at Randers Realskole i omtale blev benævnt: Dalsgårds skole og senere Harbos skole, og en sjælden gang hører jeg stadig skolen blive kaldt Harbos skole.

Jørgen Harbo fortæller, at han var tre år, da hans far købte skolen i 1940. Johannes Harbo var da viceinspektør hos Christensen-Dalsgård, og familien flyttede nu ind på Lille Torv, hvor forhuset ud mod Nørregade rummede privatboligen. Forhuset var oprindelig et fornemt købmandshus fra 1700-tallet, mens skolebygningen på den anden side af skolegården var af langt

Det gamle klassebillede fra 1918

yngre dato. De to bygninger, der lå parallelt, var forbundet af en stor tilbygning til forhuset.

I forhuset – privaten – logerede skolebestyreren øverst oppe, i etagen nedenunder boede læge Maren Hyldahl, og i stueetagen havde ligkistesnedker Mønster sin bolig samt forretning med udstilling. Ret så tankevækkende!

I skolens årsskrift fra 1875 fortælles om indvielsen af den nye skolebygning 17. august 1874: »Skolen, som er opført efter Tegning af og under Ledelse af Architekt Uldall, bestaar foruden af den store Gymnastiksal, der tillige benyttes som Solennitetssal, af lyse og luftige 5 Alen høie Klasseværelser, af hvilke et er i Stueetagen og de øvrige på første Sal. Endelig er på Loftet over Skolen indrettet et Lokale til Benyttelse for den herværende Husflidsforening, der tæller Elever fra alle Byens Skoler, og som sidste Vinter har været besøgt af omtrent 80 Drenge.«

Bygningerne:

– Da vi flyttede ind på skolen i 1940, bestod skolebygningen af tre etager, der foruden klasseværelser også rummede et fysiklokale og en bolig for

portneren, hvis kone stod for den daglige rengøring på skolen. Skolegården var belagt med ral, og i snesmeltningsperioder og i regnvejr blev den hurtigt til et æltet morads. Toiletforholdene var primitive set med nutidens øjne, men der var dog træk og slip. De dårligste forhold var dog i forbindelse med gymnastiksalen, idet der ikke var mulighed for badning.

– Oplevede I dramatiske episoder under den tyske besættelse i 40'erne?

Nej, egentlig ikke, men som alle andre måtte vi også gå i beskyttelsesrum under luftalarmer, og selvfølgelig var både elever og lærere bange, når vi samledes i gymnastiksalen,og vi lyttede spændt på at høre sirenen blæse alarmen af. Engang fik vi krigens alvor lidt tættere ind på livet, idet Dansk Svensk Stål lidt nede ad gaden blev sprængt i luften af scalburgfolk. Heldigvis skete det om natten, så der var ingen elever, der led overlast, men mange af skolens vinduer var blæst ud. Indtil der blev sat glas i vinduerne, blev de erstattet af tavler med dyr og planter, som ellers blev brugt til undervisningen i naturhistorie. Det så egentlig ret festligt ud. En enkelt oplevelse med den tyske Værnemagt husker jeg stadig ganske klart. Efter det store middagsfrikvarter, hvor tætboende elever havde været hjemme for at spise, stod nu alle klasserne opstillet og skulle til at gå ind til time. Min far stod i vinduet ved ringeklokken og så efter, at alt gik reglementeret til. I det samme kom en tysk officer i spidsbukser, ridestøvler og kasket med blank skygge og en hoven mine ind i skolegården. Han gik hurtigt op mellem rækkerne med de store elever, halede en stor dreng ud og stak ham en knaldende lussing, hvorefter han marcherede ud af gården igen.

Far blev rasende: Uforskammet opførsel og uhørt indblanding på skolens område! Det viste sig, at eleven, der havde været hjemme for at spise, havde spyttet et bolche ud, og det havde ramt officeren. Far henvendte sig på den tyske kommandantur og klagede over episoden, men der var ikke noget at gøre, for der var blevet spyttet på den tyske Værnemagt.

Joh. Harbos hjem som samlingspunkt for lærere og elever

– I forhuset residerede fru Harbo i privatboligen. Mange tidligere elever mindes med taknemmelighed hendes hjælp og trøst, når de havde problemer – store eller små. Hudafskrabninger på knæ og albuer var ikke ukendte, og store drenge med en voksende og smertende byld fik ofte et lindrende plaster på »ondet«. Menstruation var dengang et faktum, man ikke talte om – men dog til fru Harbo. Også mange børn, der måske »bare« var kede af at være i skole og længtes hjem, fandt nyt mod på tilværelsen efter en snak og lidt hygge i fru Harbos køkken.

Overlærer Jørgen Harbo.

Fru Henniette Harbo ca. 1977.

Det var ikke kun børnene, der søgte fru Harbos hjælp. Også lærerne kendte vejen ad den gamle og slidte bagtrappe til køkkenet, hvor fru Harbo ofte var at finde.

Her er mange gode råd blevet givet.

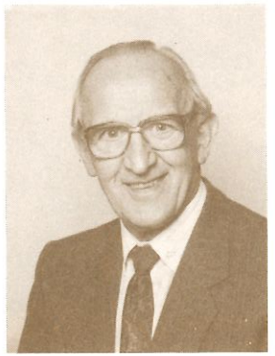
Der var mange opgaver at løse på en privatskole, og når eksamensperioden kom, blev der ekstra travlt. Alle årgange fra 1. til 8. klasse var til oprykningsprøve, og hver formiddag og eftermiddag blev der serveret kaffe og hjemmebag til censorer og lærere. Det kunne blive op til 500 serveringer i løbet af et par uger! Hertil kom så eksamensfrokoster og ofte også middage i forbindelse med afviklingen af 9. klasses afgangseksamen, og alt blev selvfølgelig serveret i privatboligen. Det var en hektisk og arbejdskrævende tid for hele husstanden på Lille Torv – ikke mindst for fru Harbo.

Begge mine forældre har været meget flittige og pligtopfyldende mennesker, siger Jørgen Harbo, og i sagens natur har det jo altid været min far, der blev forbundet med Randers Realskoles virke; men han vidste godt og lagde ikke skjul på, at min mor havde sin væsentlige andel i, at arbejdet lykkedes og bar frugt.

Wa

Cyklede 15 km til skole

Men vi var glade for at gå i Realskolen på Lille Torv, fortæller Svend Mondrup fra årgang -36. Han husker både utyskestregerne og det hårde arbejde

Svend Mondrup fra årgang 1936.

Hvis man har lyst til at få noget at vide om dagliglivet på realskolen i 30erne, behøver man ikke at ty til historiebøgerne. Et besøg i Randers Real Idrætshal kan klare sagen. Hallens kasserer, fhv. kontorchef Svend Mondrup, blev nemlig optaget i skolens 7. klasse i 1933.

– Ja, min far var lærer i Stouby 2-klassede skole, fortæller Svend Mondrup, og i denne landsbyskole fik jeg og mine kammerater en god basal viden i de grundlæggende fag læsning, regning, skrivning og religion. Da jeg kom til Randers og kunne sammenligne mig med bybørnene, blev jeg klar over, at vi børn fra landsbyskolen sagtens kunne hamle op med bybørnene i disse grundlæggende fag. I geografi, fysik, naturhistorie og historie havde vi nydt godt af min fars evne til at fortælle. Det levende ords magt opvejede manglerne m.h.t. praktisk pædagogiske hjælpemidler i disse fag.

– Hvordan var det for sådan en lille knægt fra landet at komme ind i 7. klasse på Randers Realskole?

– I starten var vi imponeret af bybørnene, af deres friere væremåde og

Klassebillede fra 7. klasse 1933.
Svend Mondrup ses som nr. 3 fra højre i forreste række.

snak, men det gik hurtigt over. Vi havde faktisk et godt kammeratskab i klassen. Mobning var et ukendt begreb for os. Skolens leder og lærere tålte simpelthen ikke den slags opførsel. Nu var vi iøvrigt også en lille gruppe elever fra Stouby og Hald, og vi holdt naturligvis sammen.

– Var det ikke hårdt at cykle 15 km til skole hver dag?
– Nej, egentlig ikke, husk, vi var ikke så forvænte og forkælede dengang, som mange børn er i dag. Vi døde ikke, selv om det af og til var regnvejr. Og når det var snevejr om vinteren, havde vi en privat kørselsordning med en bil. Endelig havde vi også vore små sjove oplevelser på den daglige cykeltur. En del lastbiler kørte så langsomt op ad bakkerne, at en kvik dreng sagtens kunne køre op langs bilens lad og hage sig fast. Jeg husker en sådan »gratis« transport en dag med en lastbil, der viste sig at være en grisebil. Det fik os drenge til at lugte som små grise, inden vi nåede Randers.

Lærerne skabte en tryg atmosfære
– Hvordan var jeres forhold til lærerne?
– Vi havde faktisk et fint forhold til dem. Selvfølgelig repræsenterede de autoriteterne, men de forstod at skabe en menneskelig atmosfære. Tidens tiltaleform med De osv. stillede sig ikke hindrende i vejen for et godt miljø. Skolen var ikke en gammeldags terpeskole med kadaverdisciplin, ingen sort skole. Men vi skulle naturligvis passe vort arbejde, kunne vore lektier, også tit på remse. Hjemmefra var vi fortrolige med, at vore forældre betalte for os, for at vi kunne få præliminæreksamen og dermed mulighed for en god læreplads. Derfor var vi indstillet på at yde vort bedste. Livsvilkårene i 30erne var som bekendt hårde og barske. Samfundet var plaget af arbejdsløshed og lavkonjunkturer. – Ak ja, smiler Svend Mondrup, vi havde mange særprægede lærertyper – men sjove og individuelle var de som mennesker. Med skolebestyreren C. Christensen-Dalsgård i spidsen skabte de en skole, hvor vi elever følte os trygge.

Christensen-Dalsgård var iøvrigt en charmerende, veltalende og udadvendt personlighed.

Hver morgen samledes vi til morgensang til musik fra et gammelt veltjent orgel, en oplevelse, der var med til at styrke fællesskabet mellem eleverne og skolen. Den helt store værdi af dette forstod vi nok først, efter at vi havde forladt skolen.

Eksamen og læreplads
– Så kom du i 1936 frem til eksamensbordet med den grønne dug.
– Ja, højtideligt var det, siger Svend Mondrup. Fremmede censorer og tilhørere bag i lokalet – vi skulle op i et stort pensum og i næsten alle fag. Men vi elever var nu ikke uvante med at »optræde for andre«. I hverdagen skulle vi ofte op foran katederet med front mod kammeraterne og fremlægge dagens lektie. Dette var en styrke for os, når vi sad ved eksamensbordet.

– Var det svært at få en læreplads efter eksamen?
– Jeg var egentlig ret heldig, siger Svend Mondrup. Nu har jeg altid interesseret mig for tal, så det var naturligt for mig at henvende mig i Andelsbanken i Randers. Dengang, som også i dag, var det en anbefaling at komme med et eksamensbevis fra Randers Realskole.

De havde ingen læreplads ledig lige med det samme, så jeg blev skrevet op. Men allerede fra marts 1937 startede jeg som lærling i Andelsbanken,

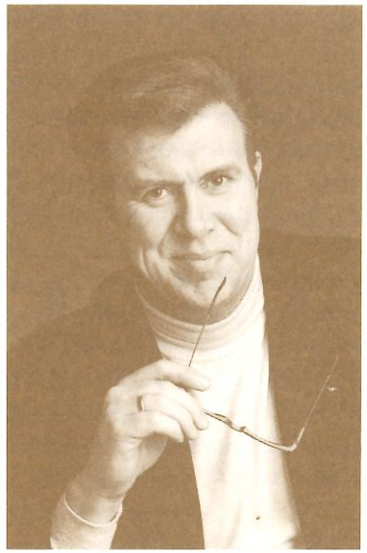
hvor jeg så siden har haft en dejlig tilværelse. I de senere år var jeg kontorchef, til jeg faldt for bankens pensionsalder i 1986.

– Min interesse for sport har jeg mulighed for stadig at dyrke. Som kasserer har jeg min næsten daglige gang her i idrætshallen, og det er en stor glæde for mig at være med i dette arbejde, det stimulerer humøret og konditionen...

Wa

Skolen lærte mig at sætte grænser

Stefan G. Rasmussen

Det danske samfund i 30erne var kendetegnet ved at være et relativt statisk samfund. Hverdagslivet gik sin vante gang; vel var der økonomisk krise og en vis stagnation, men dønningerne fra de voldsomme begivenheder rundt i Europa var endnu ikke nået til vort land. Denne rolige hverdag fornemmede man også i skolen.

Efter Anden Verdenskrig accelererede udviklingen inden for alle områder af samfundet, og en vældig fremdrift i 50erne førte landet mod de omtalte »glade tressere«, hvor alt gik i højeste gear.

I denne periode var Stefan Gydegaard Rasmussen elev i Randers Realskole. Han oplevede hverdagen på Tøjhushavevej, hvor en del af skolens elever undervistes på grund af pladsmangel på Lille Torv. Det var en gammel bygning med bl.a. kakkelovne i klasseværelserne. Arbejdet med at hente brændsel og fyre påhvilede pedellens kone.

Selvom Stefan G. Rasmussen havde et trygt og godt barndomshjem og også som aktiv spejder havde et spændende fritidsliv, havde han brug for en skole, der satte grænser for ham. »Jeg var en rigtig lille vildbasse,« fortæller han, »og havde vældigt behov for den skolekultur, jeg mødte på Randers Realskole, karakteriseret ved holdning og konsekvens hos lærere og hos skolens bestyrer Johs. Harbo, som fik stor betydning for mig personligt.«

Stefan skriver i sin bog: »Det gælder dit liv« bl.a: Mine lærere havde gjort deres for at holde mig til bøgerne og få banket viden ind i mit vist nok noget forstyrrede hoved.

Det blev gjort med både ekstraopgaver, eftersidninger og lussinger, men det var ikke værre, end at jeg, da skolelederen, Johannes Harbo, udleverede eksamensbeviserne og ønskede os tillykke med personlige håndtryk, benyttede lejligheden til at takke for alle de lussinger, jeg havde fået.

Ved et tilbageblik må det indrømmes, at en stor del af de uddelte lussinger var overordentlig velfortjente. Jeg havde udviklet adskillige teknikker, der kunne gøre skoledagen lidt sjovere. En af dem var at overophede klasselokalet.

Det var nemlig således, at klassens duks, ham der skulle sørge for, at tavlen var ren, at alle var ude i frikvarteret, og at de rigtige kort var hængt op i geografitimerne, også skulle fyre op i klasselokalets kakkelovn, så der var dejlig varmt efter morgensangen. Ved at åbne et par ventiler og sætte en af lågerne på klem kunne selvsamme kakkelovn imidlertid opnå næsten højovnsagtige temperaturer. Når denne teknik blev ført ud i livet, gik timens første fem til ti minutter med udluftning og nedkøling af lokalet.

En anden gang havde skolens stueorgel, der blev brugt ved morgensangen, fået monteret et af disse små gummilegetøjsdyr, der piber, når de trykkes sammen. »Pibedyret« var monteret under en af orglets pedaler, og der skal ikke megen fantasi til at forestille sig, hvilke mislyde der opstod, hver gang vor sanglærer, Gunnar Pedersen, trampede på netop den pedal.

Den tumult og de grin, det afstedkom, var godt og vel en lussing værd.

Hvordan vil du karakterisere lærertyperne fra tresserne?
– Der blev lagt stor vægt på solid faglig indlæring, siger Stefan G. Rasmussen. Jeg følte, at lærerne var vældigt engagerede i deres fag. Den begejstring smittede naturligvis af på os elever. Johs. Harbo må have været god til at vælge dygtige lærere til sin skole.

I øvrigt var mine skoleår i de ældste klasser påvirket af store udenrigspolitiske begivenheder, bl.a Cuba-krisen i 1962. Det gav både lærere og elever muligheder for i historie og orienteringsfag at beskæftige sig med aktuelle, nutidige forhold, et resultat af den nyorientering hos yngre historielærere, der var en følgevirkning af 1958-loven.

Farvel til skolen – goddag til voksenlivet
– Hvordan oplevede du overgangen til voksentilværelsen, da du forlod skolen?

– Som rimelig let, den føromtalte skolekultur på skolen forenede god faglig viden med passende moralsk ballast. Teen-agere i 15-16 års alderen har det ikke altid lige let med at søge grænser for deres adfærd, samtidig med at de styrker deres eget selvværd.

– Hvordan vil du beskrive det »rejsegods«, du på det personlige plan fik med fra barndommen?
– Som et par velfungerende sko, der kan anvendes alle steder – på den jævne vej, såvel som over stok og sten i uvejsomt terræn, i sjasket føre, såvel som i sne og frost, samt på de glatte, bonede gulve.

Flyveulykken ændrede mit liv...
– Jeg har opnået en drengs drøm – og afsluttet den med en pilots mareridt. Sådan udtrykker Stefan G. Rasmussen sin oplevelse af flyveulykken ved Stockholm, hvor han for ca. to år siden ved en heltemodig nødlanding sammen med sin besætning reddede mange passagerers liv. – Vi mennesker er et produkt af vore oplevelser, erfaringer og handlinger, og vi forandrer os hvert eneste sekund, vi lever, siger han, derfor er det utopisk af mig at tro, at jeg er den samme som før flyveulykken.

– Flyulykken har vendt op og ned på mit liv. Mine dage som pilot er talte, da jeg psykisk ikke længere føler mig tryg ved ansvaret som luftkaptajn. Det, der har været min drøm, fra jeg var ung: farten, højden, anvendelsen af den mest moderne teknologi, er nu fortid.

Savner du det?
– Nej, jeg tænker tit på Henrik Ibsens dramatiske digt »Brand«, hvor hovedpersonen, en fanatisk præst trøster sin hustru Agnes, der er knuget i sorg over deres barns død, med ordene:

Sjæl vær trofast til det sidste!
Sejrens sejr er alt at miste.
Tabet alt din vinding skabte;
– evigt ejes kun det tabte.

Livet står som nævnt ikke stille, fortsætter han, jeg har nogle velfungerende sko, så jeg vandrer glad og tilfreds videre ad livets landevej med de nye erfaringer i min bagage, godt støttet af min familie, der altid har betydet meget for mig.

Som virksomhedskonsulent fortæller jeg ved møder og kurser for mindre

kredse og for erhvervsledere om vigtigheden af psykologisk viden. Kendskab til menneskets adfærdsmønstre er desværre tit en mangelvare hos erhvervslederen af i dag. De er kompentente i teknologi og økonomi, men savner ofte den humane dimension, det personlighedsdannende og religiøse element i tilværelsen.

Det ligger dybt i mit sind fra min barndom og ungdom, hvor vigtigt dette er. Der behøver absolut ikke at være nogen modsætning mellem næsegrus beundring for den mest avancerede højteknologi og så at understrege det personlighedsdannende – det religiøse perspektiv. Der er ikke tale om et enten – eller, men et både – og, slutter Stefan G. Rasmussen.

Wa

Den gamle degn fortæller

Knud Hansen

Et forhold, der har været et kendetegn for mange af de lærere, der gennem årene har haft deres virke ved Realskolen, er, at de ikke er »rendt af pladsen«. Den gennemtræk, som nogle arbejdspladser har været belastet af, er et ukendt fænomen på Realskolen.

Overlærer Knud Hansen, der blev pensioneret i 1983, danner ingen undtagelse herfra. Han blev ansat ved skolen i 1949.

I sin pure ungdom tog han den så højt estimerede præliminæreksamen på det daværende kursus i Bælum, hvorfra han kom til Rønde studenterkursus, hvor han tog studentereksamen. Allerede i Røndetiden var han blevet grebet af at undervise, og han dimitterede første gang til præliminæreksamen ved præliminærkurset i Bælum i 1942.

Efter at have studeret historie i nogle år ved universitetet i Århus blev han indfanget af Johs. Harbo og hentet til Randers Realskole på Lille Torv. Og da han først var kommet ind i folden, blev han der resten af sit arbejdsliv, til glæde både for ham selv og alle de mange elever, som i tidens løb har nydt godt af hans menneskelighed og professionelle dygtighed.

Hans fag har været dansk, religion, tysk og historie, og sidenhen blev latin føjet til. I begyndelsen havde latin karakter af privatundervisning, men ret hurtigt blev det et rigtigt fag på skoleskemaet, og Knud Hansen har altid forstået at gøre det til et levende fag, selv om latin gerne betegnes som et »dødt« sprog. Hemmeligheden bag dette var Knud Hansens store historiske viden, kombineret med hans mange rejser til det gamle kulturland. Knud Hansen og Italiens historie gik op i en højere enhed. I øvrigt har det altid været et ønskejob at have latin, da eleverne altid var uhyre interesserede. Tidligere skulle man som bekendt bestå latinprøven for at komme i gymnasiet, men mange elever valgte også faget for at udvide deres almene sproglige horisont, hvilket i rigt mål kom dem til gode i tysk.

På spørgsmålet om, hvorfor han gerne ville knyttes til Randers Realskole, svarer Knud Hansen, at han i Bælum havde hørt, at man på Harbos skole i Randers forlangte et godt arbejde både af lærere og elever, og at der var orden og system i tingene. Derfor var jeg ikke spor betænkelig ved at tage imod ansættelse på Realskolen i 1949, fortæller Knud Hansen, vi fik på Harbos skole frihed til at undervise, som vi ville, dog naturligvis under ansvar. Jeg har altid følt mig tiltalt af ikke at blive fastlåst i et på forhånd godkendt pædagogisk system.

Hvad forstår du ved en god underviser?
– Det er en lærer, som både kan formidle konkret viden og samtidig give eleverne oplevelser. Og hvis man kan klare det, opdager man, at eleverne er lydhøre. Engageret fortælling, kombineret med lærerens indgående personkendskab, f.eks. i historie og dansk litteratur, ansporer elevernes fantasi på en meget bedre måde end de »fastlåste« billeder på vore dages film og video, selv om disse billedmedier i særlige tilfælde kan have deres berettigelse.

På en mindre skole har man det som en stor familie.
– Dengang du i 1949 kom til Realskolen, var det en mindre skole, end den senere udviklede sig til.

– Ja, da skolen lå på Lille Torv, kom vi lærere hinanden ved på en familiær måde, siger Knud Hansen. Både skolens ledelse og lærere var flinke til at tage sig af nye lærere og hjælpe dem til rette, både i det daglige arbejde og med praktiske ting, f.eks. med at få en lejlighed. Vi kom sammen privat i langt højere grad, end det senere var tilfældet. Lærernes gode sammenhold havde en afsmittende virkning på eleverne, som hurtigt fandt ud af, at lærerne arbejdede sammen, og at de trak på samme hammel.

Da elevtallet stadig voksede, og man måtte leje lokaler på Tøjhushavevej, begyndte den »stordrift«, som videreudviklede sig, da Realskolen flyttede op på Fabers Alle. Der viste sig mange fordele ved denne »stordrift«, men samværet med kolleger i almindelighed skiftede karakter, når man dårligt nok kendte alle kollegerne, for slet ikke at sige alle børnene.

Den fremsynede skoledelse
– *Hvordan oplevede du Johs. Harbo som skoleleder?*
– Som en stor personlighed, svarer Knud Hansen, han forstod at gøre sig respekteret, både hos myndighederne, ikke mindst i Randers by, i undervisningsministeriet, hos medarbejderne samt hos eleverne og disses forældre. Han havde alle de nødvendige lederegenskaber, og han administrerede klogt og dygtigt. Samtidig havde han stor menneskelig forståelse for de svage elever, som i Johs. Harbo altid havde en god talsmand.

Harbos måde at administrere forældresamarbejdet på var legendarisk. Hans, og tidligere også klasselærerens, årlige besøg i hjemmene var med til »at løse op« for mange problemer af forskellig karakter.

Johs. Harbo havde gennem en lang årrække et godt samarbejde med S. P. (Svend Pedersen), og sammen udviklede de to skolen til i 60erne og 70erne at være en pædagogisk foregangsskole.

Randers Realskole 1982.

– Hvad har skolelivet givet dig personlig, udover brød på bordet?
– At jeg har fået lov til at undervise, det er et stort privilegium for et menneske. Dernæst samværet med eleverne i klassen. Det at give noget af sin viden til andre, at være pædagog i ordets egentlige betydning. Jeg har aldrig været ret interesseret i administration og har absolut ikke været glad for den udvikling, der har givet lærerne, ikke mindst klasselærerne, et væld af administrative opgaver.

I skolens årsskrift i 1983 gav skolens daværende bestyrer Svend Pedersen, Knud Hansen disse ord med på vejen: – Ved udgangen af sidste skoleår ønskede Knud Hansen at trække sig tilbage efter 34 års virke ved skolen. Hermed er en lærergerning af de sjældne afsluttet. Ikke ofte kan en tak udtrykkes så entydigt, som det er tilfældet ved Knud Hansens fratræden.

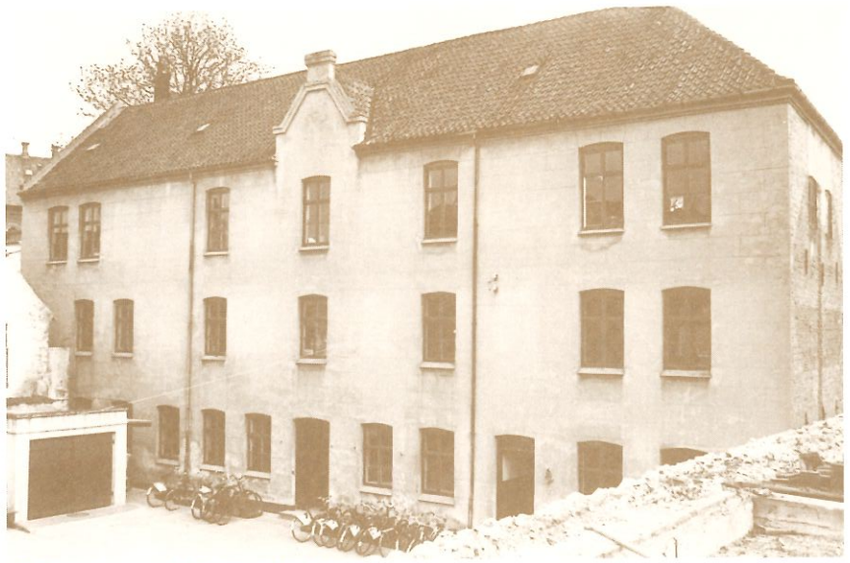
Han højnede lærergerningen og satte varige spor på sin skole...

Wa

RANDERS REALSKOLE
RANDERS REALSKOLE
FOR FREMTIDEN

Bygningen på Lille Torv i 1787. Gammelt handelshus, der senere ombyggedes til skole, forhuset.

Skolebygningen på Lille Trov, baghuset.

Skolen på Lille Torv – som bygningen fremtræder i 1994.

Klassebillede fra 30'erne.

Prælimincæreksamen sidst i 30'erne. På billedet ses bl.a. C. Christensen-Dalgaard, Johs. Harbo, P. Knudsen, Kandidat Andersen, Frk. Sennels og Frk. Lassen.

P. Knudsen med sin klasse – sidst i 30'erne.

Per Braae og Karsten Pedersen foran skolens indgang, 1989.

Interiørbillede fra Lille Torv – engang i 40'erne.

Skolen på Fabers Allé, 1994.

Luftfoto af Randers Realskole. De nyeste bygninger til venstre i billedet – idrætshallen til højre.

RANDERS REALSKOLE
FOR FREMTIDEN

RANDERS REALSKOLE

FOR FREMTIDEN

RANDERS
REALSKOLE

125 års jubilæum